

INTERPELLATION 2/2006 rd

Mer kvalitet och resurser i äldreomsorgen

Till riksdagen

I programmet för statsminister Vanhanens regering lovas att "den rehabiliterande verksamheten och öppenvårdstjänsterna inom åldringsvården ökas och kvaliteten på vården av åldringar i långvarig institutionsvård förbättras. Antalet anställda inom servicen för äldre ökas och målet är den nivå som anges i den kvalitetsrekommendation som har givits för vård och tjänster för äldre".

Regeringen utfäste sig att följa upp situationen i kommunerna och att i förekommande fall vidta åtgärder för att trygga miniminivån. Den gjorde ett åtagande om att höja statsandelarna till kommunerna för social- och hälsovården och kvaliteten på äldreomsorgen och om att anställa mer utbildad vårdpersonal inom institutionsvården och hemservicen för äldre. Dessutom lovade den förbättra situationen för närståendevårdarna.

Målen har inte nåtts och det ser dystert ut för framtiden. Utbudet av äldretjänster är ännu knappare än förut i relation till hur många äldre det finns. Ju mer trängd den kommunala ekonomin blir och tillgången på arbetskraft försvåras, desto besvärligare är det att tillgodose omsorgsbehovet. Det finns stora regionala skillnader. Läget är akut både för de äldre och deras anhöriga och för vårdpersonalen. Men många är av olika anledningar rädda och tiger hellre om bristerna och försummelserna i omsorgen. Problemet just nu är att bristen framför allt på vikarier och kompetent personal ställvis är skriande och att det finns allt fler svaga åldringar jämfört med personal. Ju sämre klienternas funktionsförmåga är, desto större och svårare är vårdbehovet både i institutioner och inom öppenvården.

Social- och hälsovårdsministeriet kom med en kvalitetsrekommendation för äldreomsorgen 2001. Då räknade man med att det krävs omkring 4 000 nyanställningar för att få äldreomsorgen i skick.

Personalen i den kommunala institutionsvården för äldre har minskat under de senaste femton åren. Och samtidigt är de intagna åldringarna i snitt i sämre skick än förut. År 1990 gick det 70 anställda på 1 000 åldringar som fyllt 75 år inom institutionsvården för äldre. År 2000 var de anställda 58 och 2004 bara 54. Personalen minskade ännu mer i den slutna vården inom primärvården.

Länsstyrelsen i Västra Finlands län fattade i mars utifrån ett klagomål beslut att åldringshemmet Koukkuniemi i Tammerfors ska anställa 103 personer till för att omsorgen ska hålla ens en tillfredsställande standard. En god omsorgsnivå kräver minst 300 vårdare. Exemplet visar med all önskvärd tydlighet hur det ligger till med äldreomsorgen just nu på många orter i Finland. Det är ohållbart om det måste besvärsprocesser till för att garantera en minimistandard på äldreomsorgen.

Hos oss får vi lova att klara oss med hälften så många anställda inom äldreomsorgen som i Sverige. Samtidigt skrivs det ut tre gånger så mycket antidepressiva och lugnande medel än i de andra nordiska länderna. Åldringar proppas fulla med starka sömnmedel så att de är fullständigt omtöcknade av läkemedel med fall och skador som följd. Fler än var tredje åldring tar regelbundet fler än tio mediciner samtidigt. Forskar-

nas rekommendationer om mängden mediciner överskrids med det dubbla. Vårdare ersätts med mediciner som förhoppningsvis också ska hjälpa mot ensamhet och otrygghet. Bristen på geriatrisk utbildning är en bidragande orsak till den överdrivna medicineringen bland äldre.

Antalet hemmaboende äldre som fyllt 75 år motsvarar social- och hälsovårdsministeriets mål. Men de får inte den hjälp de behöver. Målet har varit att öka öppenvårdstjänsterna men ändå är det färre äldre som har tillgång till regelbunden hemservice och hemsjukvård, trots att de utgör en starkt växande andel av befolkningen. Störst är bortfallet i tillgången till hemvårdshjälp. Den procentuella andelen äldre som får hemvårdshjälp har minskat till inemot hälften av vad den var före lågkonjunkturen.

Nya öppenvårdstjänster har satts in genom att äldreomsorg omvandlats till s.k. boendeserviceenheter som gör det möjligt att spara både i personalutgifter och läkemedelskostnader. Höjningen av miniminivån på stödet för närståendevårdare har paradoxalt nog lett till att kommunerna har betalat ut färre stöd för att det inte finns anslag för det. De flesta närståendevårdare utför ett värdefullt arbete och fortfarande helt utan ersättning.

Bristen på personal inom äldreomsorgen försämrar kvaliteten på tjänsterna och prövar personalens uthållighet. Sjukfrekvensen är hög och det är svårt att få tag på vikarier. Utom kraven i arbetet gör också personalens åldrande sitt till. Inom social- och hälsovårdsservicen skulle det under de närmaste åren behövas tiotals tusen nya anställda bara på grund av pensionsavgången. Bristen på arbetskraft är redan nu akut i branschen. Trots att fler studerande tas in för utbildning är det inte lätt att locka nya arbetstagare på grund av de kortvariga anställningarna, den låga lönenivån och det tunga arbetet. Enligt uppskattning

har upp till var fjärde nyutexaminerad sjuksköterska under de senaste åren sökt arbete utomlands för att de erbjudits permanent anställning, bättre lön och en humanare arbetstakt. Många som utbildat sig för omsorgsbranschen har dessutom sadlat om.

Statsekonomin har utvecklats gynnsamt under flera år i följd och vi har lyckats betala av på statsskulden. Men samtidigt har kommunernas utsikter att tillhandahålla basservice försvagats. Det har gjorts små höjningar i statsandelarna för social- och hälsovården men de har inte varit tillräckliga för att uppfylla servicekraven i det nationella hälsoprojektet. Nu vill man dessutom skära i anslagen för hälsoprojektet för andra året i rad. På grund av kostnadsökningen har regeringen samtidigt skjutit fram återbetalningen av sin statsandelsskuld (sitt tvångslån) till kommunerna och gett upphov till ett minus på hundratals miljoner euro i den kommunala ekonomin.

Resursbristen har kört kommunernas äldreomsorg rakt i botten. Bara för att åtgärda personalunderskottet i äldreomsorgen behövs det hundratals miljoner till för fasta anställningar. Också lönenivån behöver justeras.

Det behövs kompetent personal för att garantera en högkvalitativ vård både inom öppenvården och i institutioner. Uppskattning för arbetet och lön efter förtjänst skulle hjälpa personalen att orka i sitt krävande arbete med äldre. I välfärdssamhället bör en god omsorg om de äldre vara en självklarhet.

På grund av det ovanstående och med hänvisning till 43 § i Finlands grundlag framställer vi följande interpellation till den behöriga ministern:

Vilka skyndsamma åtgärder tänker regeringen vidta för mer kvalitet och resurser i äldreomsorgen?

Helsingfors den 21 april 2006

Päivi Räsänen /kd
Sari Essayah /kd
Toimi Kankaanniemi /kd
Leena Rauhala /kd
Kari Kärkkäinen /kd
Bjarne Kallis /kd
Eero Akaan-Penttilä /saml
Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Kaarina Dromberg /saml
Leena Harkimo /saml
Pertti Hemmilä /saml
Hanna-Leena Hemming /saml
Anne Holmlund /saml
Jyri Häkämies /saml
Marjukka Karttunen /saml
Jyrki Katainen /saml
Jari Koskinen /saml
Pekka Kuosmanen /saml
Esko Kurvinen /saml
Jere Lahti /saml
Kalevi Lamminen /saml
Jouko Laxell /saml
Suvi Lindén /saml
Marjo Matikainen-Kallström /saml
Olli Nepponen /saml
Tuija Nurmi /saml
Heikki A. Ollila /saml
Reijo Paajanen /saml
Maija Perho /saml
Lyly Rajala /saml
Paula Risikko /saml
Martin Saarikangas /saml
Petri Salo /saml
Sari Sarkomaa /saml
Kimmo Sasi /saml
Arto Satonen /saml
Timo Seppälä /saml
Juhani Sjöblom /saml

Marja Tiura /saml
Irja Tulonen /saml
Raija Vahasalo /saml
Jan Vapaavuori /saml
Ahti Vielma /saml
Jari Vilén /saml
Lasse Virén /saml
Ben Zyskowicz /saml
Matti Korhonen /vänt
Kari Uotila /vänt
Annika Lapintie /vänt
Markus Mustajärvi /vänt
Matti Kauppila /vänt
Esko-Juhani Tennilä /vänt
Mikko Kuoppa /vänt
Erkki Virtanen /vänt
Minna Sirnö /vänt
Matti Kangas /vänt
Jaakko Laakso /vänt
Mikko Immonen /vänt
Pentti Tiusanen /vänt
Unto Valpas /vänt
Iivo Polvi /vänt
Veijo Puhjo /vänt
Outi Ojala /vänt
Anne Huotari /vänt
Raimo Vistbacka /saf
Timo Soini /saf
Erkki Pulliainen /gröna
Heidi Hautala /gröna
Kirsi Ojansuu /gröna
Osmo Soininvaara /gröna
Tuija Brax /gröna
Anni Sinnemäki /gröna
Janina Andersson /gröna
Tarja Cronberg /gröna
Oras Tynkkynen /gröna
Merikukka Forsius /gröna